

Includ-EU

Regionalno in lokalno strokovno znanje, izmenjave in sodelovanje za večjo socialno kohezijo v Evropi

Stanovanjska vključenost

The project is funded by the Asylum, Migration and Integration Fund of the European Union

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat
i Feminismes

GEMEENTE TILBURG

REGION OF CRETE
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

www.include.eu

Αυτό το έργο χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Mnenja, izražena v tej publikaciji, so mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč Mednarodne organizacije za migracije (International Organization for Migration – IOM). Uporabljena poimenovanja in predstavitev gradiva v celotni publikaciji ne pomenijo izražanja kakršnega koli mnenja IOM glede pravnega statusa katere koli države, ozemlja, mesta ali območja ali njihovih mejnih območij ali meja.

IOM je zavezana načelu, da humane in urejene migracije koristijo migrantom in družbi. IOM kot medvladna organizacija s svojimi partnerji v mednarodni skupnosti pomaga pri spopadanju z operativnimi izzivi migracij, izboljšuje razumevanje migracijskih vprašanj, z migracijami spodbuja socialni in gospodarski razvoj ter ohranja človeško dostojanstvo in dobro počutje migrantov.

To poročilo je financiral Sklad EU za azil, migracije in vključevanje.

Vsebina tega poročila predstavlja samo stališča avtorja_ice in je njegova/njena izključna odgovornost. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za morebitno uporabo informacij v poročilu.

Izdajatelj: Mednarodna organizacija za migracije (IOM)
Koordinacijski urad IOM za Sredozemlje
Casale Strozzi Superiore
Via L.G. Faravelli snc 00195, Rim
Telefon: +39 06 44 23 14 28
E-pošta: iomrome@iom.int
Spletno mesto: www.italy.iom.int

Ta publikacija je bila izdana brez uradnega urejanja organizacije IOM.
Ta publikacija je bila izdana brez odobritve enote za publikacije IOM (PUB).
Ta publikacija je bila izdana brez uradnega prevoda enote TRS.

Naslovna fotografija: www.pexels.com/Daniel NETTESHEIM

© IOM 2023

Nekatere pravice pridržane. To delo je na voljo na podlagi licence [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode) (CC BY-NC-ND 3.0 IGO).*

Za dodatne specifikacije glejte [avtorske pravice in pogoje uporabe](#).

Te publikacije se ne sme uporabljati, objavljati ali razširjati za namene, ki so primarno namenjeni ali usmerjeni h komercialni koristi ali denarnemu nadomestilu, z izjemo izobraževalnih namenov, npr. uporabe v učbenikih.

* <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

KAZALO

Uvod	5
Projekt Includ-EU.....	5
Namen poročila.....	6
Kratek uvod v Akcijski načrt za integracijo in vključevanje.....	6

Pravica do namestitve v mednarodnem pravu o človekovih pravicah	7
--	----------

Bivanjske razmere državljanov tretjih držav v EU	8
Vpliv pandemije COVID-19 na dostop državljanov tretjih držav do stanovanja.....	9
Ukrepi za ublažitev.....	10

Bivanjski kontekst v državah Includ-EU ...	11
Grčija.....	12
Italija.....	13
Nizozemska.....	14
Romunija.....	15
Slovenija.....	16
Španija.....	17

KAZALO

Spodbujanje bolj vključujočih stanovanjskih politik in praks za državljane tretjih držav v Evropi..... 18

Zagotavljanje finančne in materialne podpore.....	18
Podpiranje skupnih nastanitvenih rešitev.....	21
Razvoj nastanitvenih mrež, ki temeljijo na zaupanju.....	24
Oživljanje mest.....	26
Obravnavanje specifičnih potreb.....	27

Prispevek Includ-EU k stanovanjski vključenosti..... 30

Pilotni projekt Includ-EU.....	31
--------------------------------	----

Sklepi..... 32

Bibliografija..... 34

Uvod

Projekt Includ-EU

Includ-EU priznava raznolikost ozemeljskih pristopov in strokovnega znanja o vključevanju, da bi prispeval k izgradnji bolj vključujočih in povezanih evropskih družb s krepitvijo nadnacionalne izmenjave znanja in izkušenj, sodelovanja in partnerstev med lokalnimi in regionalnimi oblastmi v Grčiji, Italiji, na Nizozemskem, v Romuniji, Sloveniji in Španiji. Projekt, ki ga financira Sklad EU za azil, migracije in vključevanje, se osredotoča na:

- a) izboljšanje znanja in zmogljivosti za krepitev integracije državljanov tretjih držav;
- b) izvajanje in evalvacijo pilotnih projektov, ki spodbujajo integracijo državljanov tretjih držav na regionalni in lokalni ravni;
- c) vzpostavitev neformalne mreže regij in lokalnih oblasti z različnimi stopnjami strokovnega znanja. Projekt Includ-EU nadgrajuje raznolikost ozemeljskih pristopov ter obstoječe politike in prakse na področju integracije.

Namen poročila

Ena od komponent projekta je namenjena krepitvi znanja in zmogljivosti lokalnih in regionalnih deležnikov za izvajanje inovativnih integracijskih ukrepov, vključno z analizo preizkušenih praks vključevanja in z oblikovanjem tematskih priporočil za politike. To poročilo je del zahtevne naloge, ki je vključevala pregled uspešnih partnerstev več deležnikov v šestih ciljnih državah projekta Includ-EU na več ravneh ter javno-zasebnih partnerstev na različnih področjih vključevanja državljanov tretjih držav, kot je opisano v novem Akcijskem načrtu EU za integracijo in vključevanje 2021–2027.

To poročilo analizira stanovanjski kontekst migrantov v Grčiji, Italiji, na Nizozemskem, v Romuniji, Sloveniji in Španiji; osredotoča se na morebiten vpliv na njihove možnosti vključevanja. Predstavlja tudi inovativne prakse, ki prispevajo k izboljšanju dostopa do ustreznih in cenovno dostopnih nastavitvev za državljane tretjih držav, ter daje priporočila oblikovalcem politik glede celostnih stanovanjskih politik za migrante v EU.

Kratek uvod v Akcijski načrt za integracijo in vključevanje

Evropska komisija je konec leta 2020 predstavila nov Akcijski načrt EU za integracijo in vključevanje 2021–2027 (Akcijski načrt). Medtem ko so za politike vključevanja odgovorne predvsem države članice, je EU vzpostavila številne ukrepe za spodbujanje in podpiranje nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti ter civilne družbe pri njihovih prizadevanjih za spodbujanje vključevanja. Trenutni Akcijski načrt določa prednostne naloge integracijske politike EU, predlaga konkretne ukrepe, zagotavlja smernice in opredeljuje možnosti financiranja za prenos politike v prakso. Prednostne naloge politike, ki jih določa Akcijski načrt, vključujejo: vključujoče izobraževanje in usposabljanje; izboljšanje zaposlitvenih možnosti ter priznavanja znanj in spretnosti; spodbujanje dostopa do zdravstvenih storitev s poudarkom na racionalizaciji potreb glede na spol ter dostop do ustreznih in cenovno dostopnih nastanitvev.

Stanovanjski steber Akcijskega načrta EU poudarja potrebo po zagotavljanju cenovno dostopnih nastanitvev in spodbujanju nesegregiranih, dostojnih, dostopnih in cenovno ugodnih nastanitvev. V tem pogledu so orodja za integracijo in vključevanje večinoma v rokah nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti, delovanje na ravni Evropske unije pa je usmerjeno v olajšanje in spodbujanje sodelovanja.

Pravica do nastanitve v mednarodnem pravu o človekovih pravicah

Pravica do ustrezne in cenovno dostopne nastanitve je priznana kot temeljna pravica v več instrumentih mednarodnega prava na področju človekovih pravic. Zagotavljanje dostopa do nastanitve je zato osrednja sestavina integracijskih politik, namenjenih državljanom tretjih držav.

Spoštovanje pravice do ustrezne nastanitve je poleg svojega strogo materialnega vidika ključnega pomena za človekovo dostojanstvo in osebni razvoj ter predpogoj za uživanje drugih pravic. Člen 25.1 Splošne deklaracije človekovih pravic pravi, da ima »vsakdo pravico do življenjske ravni, ki njemu in njegovi družini omogoča zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, bivališčem, zdravstveno oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami (...)«. Ista določba je navedena tudi v 11. členu Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki navaja pravico do dostojnega življenjskega standarda, vključno z dostopom do ustrezne nastanitve.

Naslavljanje razširjene diskriminacije je glavna prednostna naloga upravljanja vključevanja za spoštovanje temeljne pravice do nastanitve. Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije navaja, da se »države pogodbenice obvezujejo, da bodo prepovedale in odpravile rasno diskriminacijo v vseh njenih oblikah in vsakomur ne glede na raso, barvo kože, nacionalno ali etnično pripadnost zagotovile pravico do enakosti pred zakonom, zlasti pri uživanju naslednjih pravic: (...) pravice do stanovanja« (člen 5(e)(iii)).

Za posebne ciljne skupine, zlasti za tiste državljane tretjih držav, ki prejemajo mednarodno ali subsidiarno zaščito, so na voljo dodatne storitve in podpora. 21. člen Konvencije o statusu beguncev določa, da »kar zadeva nastanitev, države pogodbenice (...) uporabijo za begunce, ki so zakonito na njihovem ozemlju, čim ugodnejšo obravnavo, v vsakem primeru pa ne manj ugodne od tiste, ki jo v enakih okoliščinah uporabljajo za tujce nasploh«.

Bivanjske razmere državljanov tretjih držav v EU

Najnovejši podatki o dostopu do nastanitve v EU kažejo, da je v zadnjem desetletju postalo vse težje zagotoviti ustrezen nastanitev. Med letoma 2010 in 2019 so cene stanovanj stalno rastle s skupnim dvigom za 19 odstotkov. Najemnine so se v istem obdobju zvišale za 13 odstotkov, in sicer v večini držav članic (Eurostat 2020a: 12).

Cene stanovanj in najemnin rastejo, zato stanovanjski stroški zavzamejo velik del družinskega proračuna in lahko postanejo breme. Gospodinjstva so v letu 2019 za kritje stanovanjskih stroškov porabila povprečno petino razpoložljivega dohodka. Ista številka doseže 39,3 odstotka pri ljudeh, ki jim grozi revščina (Eurostat 2020a: 15).

Posledično je bilo 11,8 odstotka prebivalcev EU, ki živijo v mestih, preobremenjenih s stanovanjskimi stroški. To pomeni, da so stanovanjski stroški predstavljali več kot 40 odstotkov razpoložljivega dohodka. Nasprotno pa se je s preobremenitvijo s stanovanjskimi stroški soočalo le 7 odstotkov gospodinjstev, ki živijo na podeželju (Eurostat 2020a: 15), pri čemer je bivanje zunaj mestnih območij na splošno cenovno ugodnejše.

Podatki o bivanjskih razmerah državljanov tretjih držav kažejo na večje tveganje socialne izključenosti in prikrajšanosti v primerjavi s preostalim prebivalstvom. Leta 2019 so državljani tretjih držav v EU najverjetneje živeli v prenatrpanem gospodinjstvu (36 odstotkov), medtem ko je podatek za domače državljane znašal približno 17 odstotkov (Eurostat 2020b).

Državljanji tretjih držav so se soočali tudi z najvišjo stopnjo preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški v EU. Približno 25 odstotkov jih ima težave s kritjem stanovanjskih stroškov v primerjavi z 19 odstotki prebivalcev iz drugih držav članic EU in 9 odstotki domačih državljanov (Eurostat 2020b).

Čeprav so upravičeni do nastanitve na enaki podlagi kot drugi prebivalci, se državljani tretjih držav v praksi soočajo s precejšnjimi ovirami pri dostopu do ustrezne nastanitve v državi gostiteljici.

Z nekaterimi od teh ovir se soočajo tudi druge skupine prebivalcev. Te ovire vključujejo **cenovno nedostopnost nastanitve, neskladje med ponudbo in povpraševanjem** po nastanitvah na ekonomsko privlačnih območjih, stagnacijo stanovanjskega trga in naraščajoče stroške gradnje ter **ozka grla na področju neprofitnih stanovanj**.

Visoka stopnja **brezposelnosti in negotovost zaposlitve** postavljata še nadaljnje ovire, ki vplivajo na stanovanjsko vključenost državljanov tretjih držav. Čeprav državljani tretjih držav večinoma ustvarjajo dohodek, imajo pogosto šibke ali kratkoročne pogodbe. Posledično ne morejo izpolniti strogih jamstvenih zahtev za najemno pogodbo in si ne morejo privoščiti kritja vedno višjih stanovanjskih stroškov zlasti v velikih urbanih središčih ali na območjih z večjim zaposlitvenim potencialom.

Druge ovire za dostop do nastanitve nastanejo zaradi statusa državljanov tretjih držav in vključujejo:

- **nenaklonjenost, diskriminacijo ali protimigrantska občutja:** to sega od nenaklonjenosti najemodajalcev ali nasprotovanja sosedov do popolne zavrnitve nastanitve. To državljane tretjih držav pogosto prisili, da sprejmejo izkoriščevalske in ponižujoče bivanjske razmere;

- **omejevalne zahteve** za dostop do neprofitnih stanovanj, zlasti zahteve glede stalnega prebivališča in plačila pologov, ki se pogosto izkažejo za diskriminatorne;
- **pomanjkanje informacij ali znanja** o zakonskih pravicah in upravnih postopkih: **jezikovne ovire** otežujejo dostop do specializiranih informacijskih storitev.

Te ovire za stanovanjsko vključenost izpostavljajo državljane tretjih držav večjemu tveganju za življenje v razmerah dolgotrajne negotovosti, **marginalizacije** in družbeno-prostorske segregacije ter večjemu tveganju prisilne izselitve (FEANTSA in fundacija Abbé Pierre, 2018).

Razpoložljivost dostojne nastanitve ima tudi ključno vlogo pri omogočanju državljanom tretjih držav **uživati druge pravice**, kot so združitev družine ter dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja in trga dela ter, širše gledano, da postanejo polnopravni člani lokalnih skupnosti.

Državljan tretjih držav, ki živijo v negotovih ali neformalnih nastanitvah in imajo neprijavljene stanovanjske pogodbe, ne morejo pridobiti potrdila o prebivališču. Posledično ne morejo dostopati do storitev, povezanih s pravicami. Odpravljanje ovir za stanovanjsko vključenost ni ključnega pomena samo za spoštovanje pravic do nastanitve državljanov tretjih držav, temveč tudi za **zaščito širšega nabora socialnih pravic**.

Nekatere skupine državljanov tretjih držav se lahko pri iskanju nastanitve soočajo s **presečno diskriminacijo** in si zato zaslužijo **posebno pozornost**. Migranti brez dokumentov nimajo dostopa do stanovanjskih programov in so pogosto izključeni iz sistemov nujne nastanitve. Poleg tega njihova odsotnost iz registrov prebivališč povzroča splošno podcenjevanje dejanskih stanovanjskih potreb. Druge skupine, kot so otroci migranti brez spremstva, državljani tretjih držav z zdravstvenimi težavami, sezonski delavci in žrtve nasilja na podlagi spola, lahko potrebujejo **ciljno usmerjene ukrepe podpore pri iskanju nastanitve**.

Vpliv pandemije COVID-19 na dostop državljanov tretjih držav do nastanitve

Pandemija COVID-19 je povečala že obstoječe družbene neenakosti, katerim so podvrženi državljani tretjih držav, in jim otežila dostop do ustrezne nastanitve. Čeprav so državljani tretjih držav predstavljali majhen delež okuženega prebivalstva v Evropi, je pandemija močno prizadela tiste, ki so se soočali z negotovimi bivanjskimi razmerami ali stanovanjsko prikrajšanostjo.

Pomanjkanje ustreznih prostorov za obvezno karanteno je bila težava, s katero so se nesorazmerno soočali državljani tretjih držav. Tisti med njimi, ki so bivali v sprejemnih centrih in neformalnih naseljih ali so bili brezdomci, se niso mogli samoizolirati in vzdrževati fizične razdalje. Soočali so se tudi s slabimi higienskimi razmerami zaradi zaprtja v prenatrpanih prostorih. V nekaterih primerih, npr. v grških sprejemnih centrih, je bilo gibanje prebivalcev sprejemnih objektov omejeno in izhod ni bil dovoljen, z izjemo enega predstavnika na družino ali skupino stanovalcev, kateremu je bil izhod dovoljen za pokrivanje osnovnih potreb.

Stanovanjsko **prikrajšanost, izkoriščanje in segregacijo so poslabšale** tudi izredne sanitarne razmere. Ko se finančne ugodnosti končajo, recesija in izguba delovnih mest pa se poslabšata, postanejo bivanjske možnosti za državljane tretjih držav slabše. Cene najemnin še naprej rastejo, zaradi česar je najem veliko ljudem, tudi državljanom tretjih držav, nedostopen (Housing Europe 2021). Ena največjih skrbi, o kateri so poročali v obravnavanih državah, je **izguba nastanitve** zaradi izgube zaposlitve. To je povzročilo povečano povpraševanje po začasnih poceni nastanitvah za tiste, ki se soočajo z brezposelnostjo, vključno z domačim prebivalstvom.

Nazadnje je **pomanjkanje dostopa do preverjenih informacij o pandemiji COVID-19** neposredno vplivalo tudi na zdravje in dobro počutje državljanov tretjih držav. Podporne storitve so bile zaprte za javnost in jih je bilo treba izvajati na daljavo. **Upravni postopki so trajali dlje** zaradi omejitev fizične prisotnosti strank. To je povzročilo daljše čakalne dobe za dostop do socialnih stanovanj in zapustitev sprejemnih ustanov.

Na splošno je pandemija pozornost preusmerila stran od obstoječih izzivov: dokler se ne bodo obravnavali strukturni dejavniki, omenjeni v uvodu, in drugi izzivi, s katerimi se soočajo državljani tretjih držav pri dostopu do stanovanj, se bo situacija verjetno še slabšala.

Ukrepi za ublažitev

Ob upoštevanju navedenega so bile obstoječe najboljše prakse prilagojene za obvladovanje novih izzivov na področju stanovanjskih in bivalnih razmer. Ukrepi za ublažitev so obsegali podaljševanje dovoljenj, preprečevanje prisilne izselitve, neposredno finančno podporo in povečan dostop do informacij.

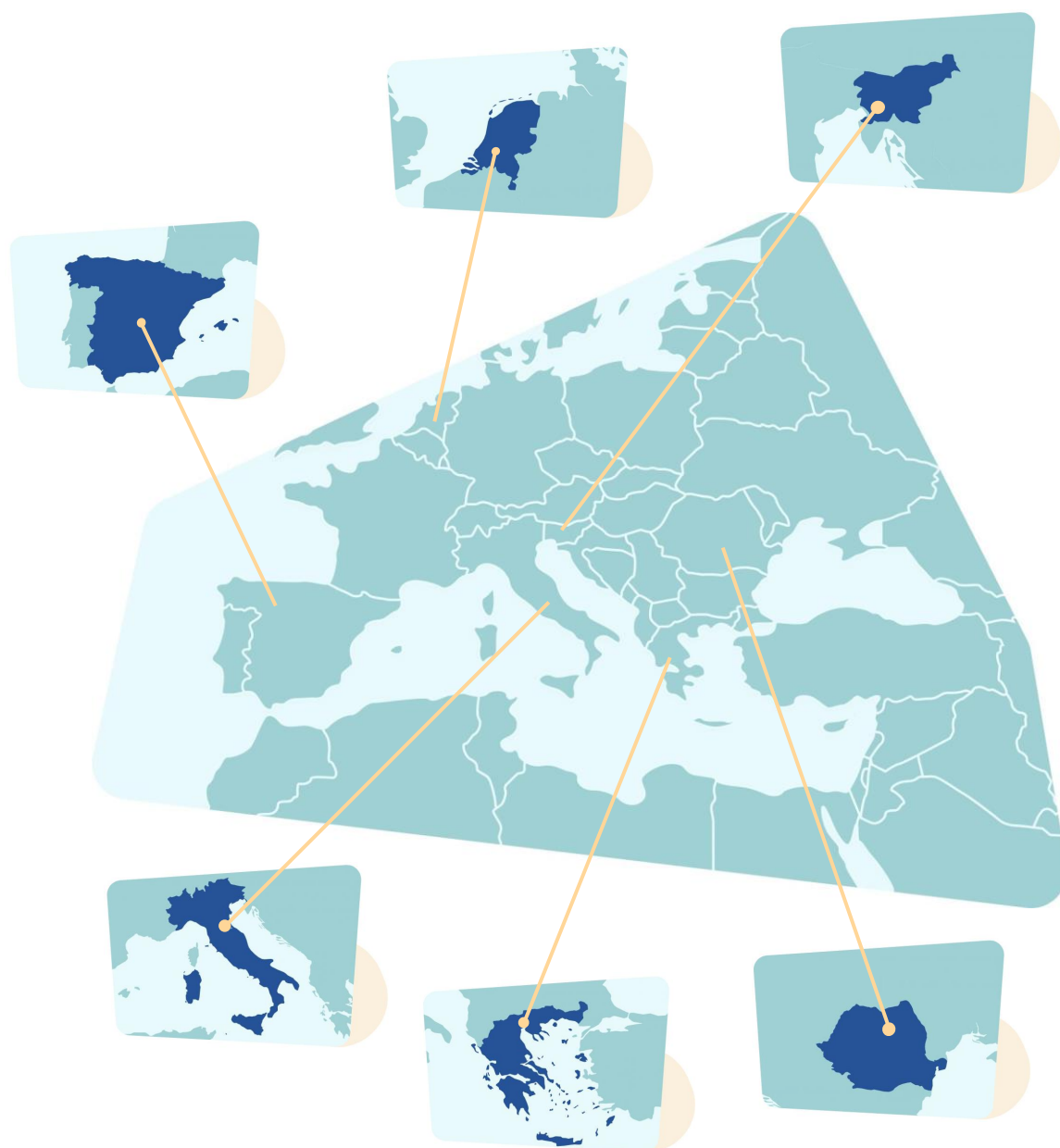
Nekatere države, tudi Italija, so podaljšale **dovoljenja za prebivanje** in druge ključne dokumente, da so zagotovile dostop do nujnih podpornih ukrepov. Enako **podaljšanje** je bilo odobreno tudi za status v sprejemnih centrih za prosilce za mednarodno zaščito in upravičence do mednarodne zaščite, ki naj bi zapustili sprejemni sistem v času omejitve gibanja. V Italiji so občine smele med kraje samoizolacije ali karantene vključiti sprejemne centre drugega razreda (SIPROIMI).

Kar zadeva **finančno podporo**, so poleg drugih nacionalnih ugodnosti nekatere regije v Italiji zagotovile dodatno podporo za najem. Regija Lazio je na primer s tem namenom ustanovila sklad, do katerega so lahko dostopali državljani tretjih držav, ki so prebivali v regiji. Enake ukrepe so sprejele številne občine, tudi Torino in Milano. Slednji je podaljšal sprejemne dobe v nočnih zavetiščih do konca maja in odprl hotel za COVID-19, v katerem so lahko ljudje s težkimi bivanjskimi razmerami bivali brezplačno, če so potrebovali karanteno.

Poleg zgoraj omenjenih sprejemnih in finančnih ukrepov so bili sprejeti ukrepi za izboljšanje **komunikacijskih in informacijskih storitev**. Na Nizozemskem so Parnassia Groep, Pharos in Arq National Psychotrauma Center razvili vodnik z naslovom *An eye for diversity during the Corona pandemic* (Občutek za raznolikost med pandemijo COVID-19), ki ponuja nasvete in praktične napotke strokovnjakom, odgovornim za dobro počutje migrantov. V Italiji je več regij in občin objavilo informacije na svojih spletnih mestih in aktiviralo brezplačne telefonske številke za informacije. Pri tem so imele pomembno vlogo mednarodne organizacije in tretji sektor (civilna družba).

Bivanjski kontekst v državah Includ-EU

Medtem ko so opisani izzivi in ovire večinoma skupni vsem evropskim državam, obstajajo **posebnosti na nacionalni ravni**, ki so odvisne od zgodovine migracij, splošnih gospodarskih in stanovanjskih razmer ter nacionalnih socialnih in integracijskih politik.

Grčija

Grčija nima usklajene socialne stanovanjske politike za ranljive skupine. **Zmanjšanje izdatkov za socialno zaščito** zaradi krize v sredini prejšnjega desetletja je povzročilo nenaden porast revščine in socialne izključenosti (FEANTSA, 2012: 7). Posledično stanovanjske potrebe običajno naslavlja zasebni subjekti ali **neformalne** družinske podporne mreže namesto javnih politik.

Oblike stanovanjske podpore, ki so na voljo, vključujejo storitve za preprečevanje brezdomstva, storitve v sili, prehodno nastanitev ter storitve stanovanjskega in socialnega vključevanja (Kourachanis, 2015: 114). **Storitve v sili** so prevladujoča oblika socialne podpore (Kourachanis, 2017). Med obstoječimi **preventivnimi ukrepi** so subvencije za najem, ki so na voljo vsem prebivalcem, tudi državljanom tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državi že vsaj pet zaporednih let in izpolnjujejo posebne pogoje glede upravičenosti. Kar zadeva storitev v sili, te vključujejo dnevne centre za brezdomce in nočna zavetišča. Lokalne nevladne organizacije ponujajo tudi storitve javnih kuhinj, socialne lekarne in socialne trgovine z živili.

Nacionalni organi so odgovorni za **programe sprejema** beguncev in prosilcev za mednarodno zaščito. Vlada financira HELIOS, obsežen integracijski program, ki ga izvaja IOM in katerega cilj je razbremenitev javnih sprejemnih centrov ter opolnomočenje beguncev pri iskanju zasebne nastanitve (glejte 1. del). Uradni nastanitveni sistem za prosilce za mednarodno zaščito vključuje:

- a) nastanitev v sprejemnih in identifikacijskih centrih na severovzhodnih Egejskih otokih in v severovzhodnem mestu Fylakio;
- b) začasni nastanitveni centri (kampi) v celinski Grčiji;
- c) nastanitev in bivanje v bivališčih in zgradbah v urbanih območjih.

Po sprejemni stopnji je upravičencem do mednarodne zaščite v skladu z grško zakonodajo zagotovljena vsa potrebna pomoč pri stanovanjskih zadevah pod enakimi pogoji, kot veljajo za grške državljane ob upoštevanju potrebe po zagotavljanju enakih možnosti za dostop do nastanitve.

Cenovna dostopnost stanovanj in življenjski pogoji postajajo vse bolj negotovi, tako da je v Grčiji večina državljanov tretjih držav preobremenjena s stanovanjskimi stroški (70,2 odstotka), kar je skoraj dvakrat več kot v primeru grških državljanov (34,3 odstotka), ki si prav tako težko privoščijo nastanitev, v kateri živijo. Skoraj polovica državljanov tretjih držav živi v prenatrpanih gospodinjstvih (49,7 odstotkov) v primerjavi z 28,9 odstotkov državljanov Grčije (Eurostat 2020b).

Glavni izzivi, s katerimi se srečujejo državljani tretjih držav v Grčiji, so:

- **jezikovne ovire:** ob izstopu iz sprejemnega sistema upravičenci do mednarodne zaščite nimajo znanja grščine, kar predstavlja težave pri pravočasni izvedbi upravnih postopkov za podpis pravno zavezujočih dokumentov vključno z najemnimi pogodbami;
- **nezadostna sredstva** za kritje začetnih stanovanjskih stroškov;
- **slabo obveščanje** in poenostavljanje storitev, kar povzroča upravne zamude;
- **nepripravljenost ali zavrnitev lastnikov nepremičnin**, da bi jih dali v najem državljanom tretjih držav zaradi ksenofobije, ker jih skrbijo izostanki mesečnih plačil ali morebitna škoda na nepremičnini;
- **pomanjkanje** cenovno ugodnih in ustreznih stanovanj, zlasti v urbanih območjih.

Italija

Italijanska ustava navaja pravico do nastanitve v členu 47.2 in določa, da se dostop do bivališča spodbuja z ustreznimi ukrepi socialne podpore. Konsolidiran zakon o priseljevanju ureja dostop do nastanitve za državljane tretjih držav in zagotavlja dostop do neprofitnih stanovanj pod **enakimi pogoji** kot italijanskim državljanom, če so izpolnjene posebne zahteve.

Prosilec za mednarodno zaščito in imetnikom mednarodne zaščite nastanitev neposredno ali posredno zagotavlja država. Po priznanju

mednarodne zaščite dostop do stanovanjske podpore in do nepremičninskega trga urejajo enaka pravila, kot veljajo za državljane držav, ki niso članice EU, in pod enakimi pogoji kot pri italijanskih državljanih. Po potrebi se odobri dodatno obdobje sprejema, imenovano SIPROIMI.

Med letoma 2001 in 2010 se je število posameznikov, ki se v Italiji soočajo s hudo stanovanjsko prikrajšanostjo, potrojilo, čeprav ima približno 72 odstotkov prebivalstva v lasti nepremičnino, v kateri živi. Le 15,8 odstotka celotnega stanovanjskega sklada je **na voljo za najem**, le 2,7 odstotka pa ga je povezanega z neprofitnimi stanovanji ali socialnim najemom. Stanovanjske težave so skoncentrirane v velikih metropolitanskih območjih, vendar se tudi podeželska območja soočajo s težavami **socialne izključenosti** in **getoizacije**. V tem okviru stanovanjske težave zadevajo 11,1 odstotka prebivalstva v primerjavi z evropskim povprečjem, ki znaša 5,6 odstotka. Leta 2014 je bilo po podatkih ISTAT (2015) 58,2 odstotka brezdomcev v Italiji tujih državljanov.

Na podlagi nedavne raziskave, ki jo je izvedla organizacija IOM (2019), je **nezaupanje ali diskriminacija** s strani potencialnih najemodajalcev ena glavnih ovir na poti k stanovanjski avtonomiji v Italiji. Nepremičninske agencije pogosto niso pripravljene delovati kot posredniki za potencialne najemnike iz tretjih držav. Mreže znancev ali sonarodnjakov zato nadomeščajo pomanjkanje drugih kanalov za zagotovitev nastanitve. Druga kritična težava je **pomanjkanje najemnih stanovanj in visoki stroški** zlasti v velikih mestih, kjer se nepremičnine uporabljajo tudi za turistične namene. Nasprotno pa ima Italija neizkoriščene in propadajoče nepremičnine v majhnih mestih in na območjih, kjer prihaja do upadanja prebivalstva.

Za reševanje teh težav in težav pomanjkanja neprofitnih stanovanj so občine in organizacije tretjega sektorja razvile vrsto inovativnih orodij, ki jih običajno imenujemo **socialna stanovanja**. Te pobude spodbujajo in financirajo javne oblasti, organizacije tretjega sektorja in zasebni subjekti (npr. človekoljubne fundacije, banke in zasebniki). Vendar so ti projekti večinoma majhnega obsega in osredotočeni le na nekaj območij.

Nizozemska

Na Nizozemskem stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški doseže 23,7 odstotka med državljani držav, ki niso članice EU, medtem ko znaša 10,9 odstotka za domače državljane (Eurostat 2020b). Podobno le 4,6 odstotka nizozemskih državljanov živi v prenatrpanih razmerah, medtem ko več kot četrtina (27,6 odstotka) državljanov držav, ki niso članice EU, nima na voljo ustreznega števila sob (Eurostat 2020b9).

Na splošno je na Nizozemskem identifikacija razpoložljivih domov za imetnike dovoljenja za prebivanje v končni fazi odgovornost **občin**. Zaradi dolgotrajnega **pomanjkanja stanovanj**, ki vpliva na vse prebivalce, je zagotavljanje poceni stanovanj doseglo krizno raven, pri čemer so najbolj prizadete občine znotraj tako imenovanega Randstada (osrednje province, vključno s štirimi največjimi mesti).

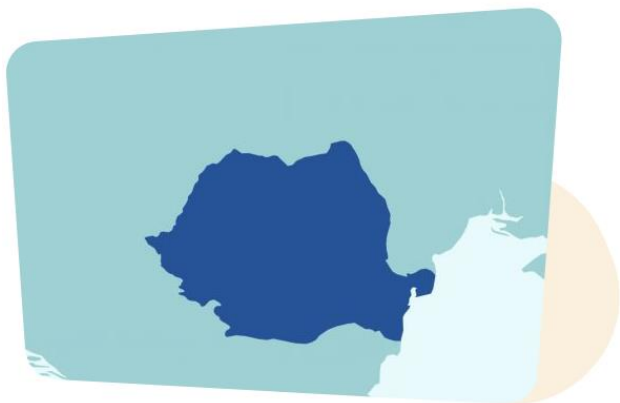
Za porazdelitev tega bremena je nizozemska vlada vsem občinam dodelila **kvoto** imetnikov dovoljenj za prebivanje in beguncev, ki jim morajo zagotoviti stanovanje. Kvota temelji na splošnem prebivalstvu občine in številu imetnikov dovoljenja za prebivanje na čakalni listi za nastanitev. Na vrhuncu sprejema migrantov v letih 2015–2016 so se pojavile številne **skupnostne stanovanjske pobude**. Te so vključevale kreativne rešitve, kot je preoblikovanje zaporov v stanovanja, nastanitev migrantov in študentov ali starejših skupaj v institucionalnih nastanitvah ter uporaba počitniških domov in rekreacijskih parkov kot bivališč. Nekatere od teh pobud so še vedno aktivne kot rezervne možnosti v izrednih razmerah.

Prejem dovoljenja za prebivanje pod vodstvom Centralne agencije za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (COA) omogoča prosilcem za mednarodno zaščito, da se iz azilnih centrov preselijo v lokalno skupnost in aktivno sodelujejo pri lastnem poglobljenem vključevanju.

Ponovno naseljenim beguncem pa je **nastanitev dodeljena pred prihodom** na Nizozemsko. Tako kot pri drugih imetnikih dovoljenj za prebivanje se vrsta nastanitve in njena lokacija dodelita iz registra socialnih stanovanj na podlagi individualnih profilov (zgodovina zaposlitve, potrebe po izobrazbi, zdravstvene težave, sestava družine itd.). Občasno so posamezni prosilci za mednarodno zaščito in begunci nastanjeni skupaj v skupnih oblikah nastanitve. Imetnikom dovoljenj za prebivanje niso zagotovljene druge možnosti, če niso zadovoljni z dodeljeno hišo, vendar lahko sami poiščejo druge možnosti brez podpore COA ali občine.

Imetniki dovoljenja za prebivanje imajo pravico zaprositi za socialno pomoč za kritje stroškov najemnine in dostop do shem javnih posojil (ali nepovratnih sredstev, odvisno od občine), da opremijo svoje domove po lastnem okusu.

Romunija

V Romuniji imajo imetniki mednarodne zaščite **enake pravice** do dostopa do shem socialnih stanovanj kot romunski državljani. Lokalne oblasti so odgovorne za zagotavljanje socialnih stanovanj v okviru razpoložljivih sredstev. Če socialni domovi niso na voljo, Generalni inšpektorat za priseljevanje krije do 50 odstotkov stroškov najema na zasebnem trgu za največ eno leto. Vendar le majhen delež tistih, ki zaprosijo za socialna stanovanja ali subvencije za najemnino, te tudi dejansko prejme.

Najem stanovanja na zasebnem trgu v Romuniji ni tako težaven kot v državah v zahodni Evropi, vendar cene v privlačnejših metropolitanskih območjih dosegajo **nedostopne** ravni. Za zasebni nepremičninski trg je značilna visoka stopnja **neformalnosti**, s čimer so povezana tveganja **stanovanjskega izkoriščanja**.

Socialna stanovanja so v Romuniji po padcu komunističnega režima postopoma postala nacionalni problem. Val privatizacije je močno zmanjšal vzdrževanje in gradnjo neprofitnih stanovanj. Od takrat oblasti niso storile veliko, da bi spodbudile njihovo gradnjo. Za razliko od drugih držav zahodne Evrope, kjer zasebni in poslovni vlagatelji gradijo tudi neprofitna stanovanja, so v Romuniji za njihovo zagotavljanje odgovorne samo lokalne oblasti. Ker se Romunija uvršča med prve države v Evropski uniji po **pomanjkanju socialnih stanovanj**, ostaja reševanje tega vprašanja največja prednostna naloga.

Kljub splošnemu pomanjkanju specifičnih podatkov o dostopu do stanovanj v Romuniji je glavna težava, s katero se tam soočajo državljani tretjih držav, **nepripravljenost** lastnikov stanovanj, da dajo svoje nepremičnine v najem tujcem, ki ne govorijo romunsko in/ali nimajo dovoljenja za prebivanje. Za pridobitev dovoljenja pa morajo tujci prijaviti najemno pogodbo pri davčnih organih, kar je pogoj, ki ga mnogi najemodajalci nočejo izpolniti, saj se želijo izogniti davkom. Če povzamemo, državljani tretjih držav si zaradi razširjenega nezaupanja do tujcev na splošno težje zagotovijo zasebno nastanitev.

Slovenija

Po 78. členu Slovenske ustave mora država zagotoviti, da lahko državljani pridobijo ustrezno nastanitev. Nacionalni stanovanjski program 2015–2025 prepoznava vse večji priliv prebivalstva v urbana središča zaradi mednarodnih migracij ter potrebo po resnejši obravnavi bivanjske problematike migrantov. Vendar program nima ukrepov, ki bi neposredno obravnavali ta problem.

V začetku leta 2018 je v Sloveniji 80 odstotkov migrantov živel v majhnih stanovanjih. Podatki kažejo, da je bilo povprečno migrantsko gospodinjstvo za 5,8 odstotka manjše od slovenskega povprečja. Poleg tega je leta 2018 lastništvo stanovanj med slovenskimi državljani znašalo 77 odstotkov, med državljani tretjih držav pa 14,8 odstotka (Eurostat, 2020b).

Zaradi **pomanjkanja nastanitev** tako v neprofitnem sektorju kot tudi na zasebnem trgu je v Sloveniji težko najti cenovno ugodno nastanitev. Poleg tega se migranti pogosto soočajo s finančnimi težavami pri najemu stanovanja in pogosteje živijo v **prenatrpanih nastanitvah** ali v **slabših življenjskih razmerah** kot domači prebivalci (OECD/Evropska unija, 2015). Podatki Eurostata (2020b) kažejo, da je skoraj 40 odstotkov državljanov držav, ki niso članice EU, v Sloveniji živel v prenatrpanem gospodinjstvu, splošna stopnja prenatrpanosti pa je znašala 10,3 odstotka. Približno 13,5 odstotka državljanov tretjih držav v Sloveniji se je soočalo s preobremenitvijo s stanovanjskimi stroški v primerjavi s 3,6 odstotki državljanov.

Urad Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov (UOIM) zagotavlja stanovanjsko podporo prosilcem za mednarodno zaščito in imetnikom mednarodne zaščite. UOIM z javnim razpisom izbere nevladne organizacije za izvajanje orientacijske in integracijske podpore. Obseg pomoči vključuje posredovanje zaposlitve, odpiranje bančnih računov, iskanje ustreznega zasebnega bivališča in komunikacijo z najemodajalci, izobraževalno podporo ter svetovanje.

Migranti in begunci pogosto doživljajo **stanovanjsko diskriminacijo**, ki je lahko subtilna in težko dokazljiva. Številni lastniki svojih nepremičnin niso pripravljeni dati v najem migrantom, zlasti velikim družinam, ali zavračajo registracijo pogodb. Posledično imajo migranti težave pri dostopu do drugih socialnih storitev.

Neprofitna stanovanja so dostopna samo državljanom Slovenije in Evropske unije, ki izpolnjujejo pogoj stalnega prebivališča v občini, v kateri je stanovanje, ter druge pogoje. Imetniki mednarodne zaščite so upravičeni do stanovanjskih ugodnosti, kot je pravica do mesečne finančne pomoči za plačilo najemnine za obdobje 18 mesecev, ki se lahko podaljša do največ 3 let.

Pomanjkanje informacij in **jezikovne ovire** sta dva izmed drugih izzivov za migrante v Sloveniji. Informacije o stanovanjskih možnostih so bile na voljo prek različnih projektних pobud, kot sta pobuda DRIM ali spletna stran Info Tujci, ki jo vzdržuje Ministrstvo za notranje zadeve.¹²

¹ [Najemanje nepremičnin – Danube Compass](#)

² [InfoTujci – Informacije za tujce](#)

Španija

Nedavni podatki o stanovanjski integraciji v Španiji kažejo, da se državljani tretjih držav še naprej soočajo s težjimi življenjskimi razmerami kot španski državljani. Približno 34 odstotkov državljanov držav, ki niso članice EU, je preobremenjenih s stanovanjskimi stroški v primerjavi s 6,4 odstotka španskih državljanov. Tudi nastanitveni pogoji so slabši za državljane tretjih držav kot za španske državljane. Le 4,4 odstotka slednjih živi v prenatrpanih razmerah, medtem ko prenatrpanost dosega 21,6 odstotka pri državljanih držav, ki niso članice EU (Eurostat 2020b).

Španska zakonodaja določa, da imajo tujci, ki zakonito prebivajo v državi, pravico do dostopa do javne stanovanjske pomoči pod pogoji, ki jih določijo pristojne oblasti. Tujci z dovoljenjem za dolgoročno prebivanje so upravičeni do takšne pomoči pod enakimi pogoji kot španski državljani.

Španski sprejemni sistem, ki ga upravlja Ministrstvo za vključevanje, socialno varnost in migracije (MISSM), je zasnovan tako, da zagotavlja nastanitev migrantom, prosilcem za mednarodno zaščito in beguncem, ki so vstopili na špansko ozemlje. Sprejemne centre za prosilce za mednarodno zaščito v glavnem financira MISSM, upravljajo pa jih nevladne organizacije. Osebam z mednarodno zaščito je zagotovljena nastanitev v ustanovah, ki jih financira država, za do 18 mesecev (oziroma 24 mesecev za izjemno ranljive primere). V tem obdobju prejmejo begunci podporo pri iskanju samostojne nastanitve. Migrantom z neurejenim statusom so prav tako na voljo nastanitveni objekti, ki jih financira vlada in jih vodi več nevladnih organizacij po vsej Španiji. Čas bivanja v teh ustanovah je do tri mesece, vendar se lahko za ranljive primere odobri podaljšanje.

Državni sprejemni model v Španiji vključuje podporo socialnih delavcev, dostop do zdravstvenega varstva, psihološko podporo, storitve posredovanja zaposlitve in drugo ne glede na profil upravičencev. Programi vključevanja, ki jih oblikujejo in izvajajo **regionalne in lokalne vlade**, se močno razlikujejo glede na ciljno skupino (tj. begunci, prosilci za mednarodno zaščito, zakoniti migranti itd.). Poleg vseh omenjenih stanovanjskih objektov, zavarovanih z javnimi sredstvi, obstajajo številni programi s podporo zasebnikov in verskih organizacij, ki dajejo zatočišče migrantom ne glede na njihov upravni status.

Občinski register (Padrón Municipal) je ena od posebnosti španskega okvira vključevanja. Padrón Municipal je upravni register, kjer so zabeleženi prebivalci v občini. Registrirani podatki so dokaz o prebivališču v občini in naslovu prebivališča. Vsi prebivalci Španije se morajo prijaviti v Padrón občine, v kateri običajno prebivajo. Za vsakega prebivalca prijava v Padrón vsebuje samo ime in priimek, spol, naslov, državljanstvo, kraj in datum rojstva ter identifikacijsko številko.

Padrón ni uporaben samo za statistične namene. Nepogrešljiv je tudi za dostop do komunalnih storitev in opravljanje upravnih formalnosti. Pomembno je, da se v nekaterih občinah tujci lahko registrirajo ne glede na svoj upravni status in tako lahko dostopajo do občinskih storitev.

Spodbujanje bolj vključujočih stanovanjskih politik in praks za državljane tretjih držav v Evropi

Države Includ-EU so uvedle številne pobude, namenjene spodbujanju stanovanjske vključenosti državljanov tretjih držav in izboljšanju dostopa do stanovanjskega trga. Ukrepi vključujejo zagotavljanje finančne in materialne podpore pri iskanju nastanitve, vlaganje v skupne stanovanjske rešitve ter spodbujanje razvoja mrež, ki temeljijo na osebnem zaupanju, da se odpravi težava nenaklonjenosti najemodajalcev. Druge dobre prakse kažejo, kako si je mogoče prizadevati za večjo stanovanjsko vključenost, hkrati pa prispevati k oživiljanju mest in širše k blaginji celotne skupnosti. Nenazadnje številni ukrepi na tem področju skrbijo za posebne bivanjske potrebe, tudi za potrebe migrantskih otrok brez spremstva in državljanov tretjih držav, ki se soočajo z zdravstvenimi težavami.

1. Zagotavljanje finančne in materialne podpore

Oblikovane so bile številne pobude, ki nudijo finančno in materialno podporo državljanom tretjih držav na poti k stanovanjski avtonomiji. Prehod iz nastanitve v sprejemnih centrih v zasebna ali javna stanovanja je ključni korak v postopku vključevanja, pri katerem se ovire za nove priseljence združijo z drugimi obstoječimi stanovanjskimi izzivi, ki obstajajo na nacionalni ravni.

Za reševanje teh izzivov in preprečevanje stanovanjskega izkoriščanja, pomanjkanja in brezdomstva so bila vzpostavljena **partnerstva na več ravneh**, ki ponujajo **začasno nastanitev**, kadar je to potrebno, zagotavljajo **orodja za dostop do trga zasebnih nepremičnin** ali neprofitnih stanovanj in podpirajo iskanje novega doma prek

1 © William FORTUNATO/pexels.com

storitev **posredovanja**. V večini primerov **finančna podpora** ostaja nujno orodje za kritje stroškov namestitve in zagotovitev najemnih stanovanj zlasti v mestnih območjih.

Pomembno je, da se ukrepi za spodbujanje popolne stanovanjske avtonomije izvajajo skupaj z vrsto drugih pobud v zvezi z **iskanjem zaposlitve**, dostopom do **storitev**, tudi **zdravstvenim varstvom** in pravnim svetovanjem, **jezikovnim** usposabljanjem ter storitvami posredovanja. Spodnji primeri kažejo, kako pomemben je **celovit pristop** k stanovanjskemu vključevanju, ki združuje tudi ukrepe na drugih področjih integracijske politike.

Kratek pregled dobrih praks

Spodbujanje neodvisnega življenja s stanovanjskimi storitvami – Grčija

Izvajalec/-ci: IOM Grčija, Katoliške službe za pomoč (CRS), Danski svet za begunce v Grčiji (DRC Grčija), Grški svet za begunce (GCR), Solidarity Now, INTERSOS, Agencija za razvoj občine Solun S.A. (MDAT), Metadrasi, Regionalna razvojna agencija PLOIGOS s Krete in Agencija za javno korist občine Livadeia KEDHL, Inštitut za tehnologijo in človeške vire (IATAP).

HELIOS je pilotni integracijski projekt, katerega namen je podpreti upravičence do mednarodne zaščite na njihovi poti do vključevanja v grško družbo. Projekt ponuja storitve, ki spodbujajo neodvisno življenje, kar vključuje subvencije za najemnino, integracijske tečaje, podporo pri zaposlovanju, jezikovno usposabljanje, spremljanje integracije in ozaveščanje gostiteljske skupnosti.

Upravičenci prejmejo podporo pri iskanju nastanitve, pri opravljanju ustreznih formalnosti in pri predložitvi najemne pogodbe za pridobitev subvencije za najemnino. Izvajanje dejavnosti olajšujejo naslednje storitve:

- specializirane delavnice in individualne seje o postopkih in zahtevah najema;
- tolmačenje med ogledi stanovanj ali prevajanje dokumentov;
- omogočanje stikov z lastniki stanovanj;
- povezovanje z drugimi upravičenci, ki jih zanima delitev stanovanja;
- kritje selitvenih stroškov;
- spletno mesto (www.heliospiti.com) z izbranimi oglasi, ki so jih določili organizacija IOM in njeni nastanitveni partnerji. Spletno mesto je glavni vir, kjer lahko upravičenci najdejo razpoložljive nepremičnine, pri čemer se lahko zanesejo tudi na projektno posredovanje pri najemodajalcih.

HELIOS izvajajo organizacija IOM in njeni partnerji ob podpori grške vlade, financira pa ga Generalni direktorat Evropske komisije za migracije in notranje zadeve.

V projektu HELIOS imajo ključno vlogo regionalne in lokalne oblasti. Nekatere so partnerji v projektu in zagotavljajo prostore za lokalne integracijske učne centre ter sodelujejo z organizacijo IOM in drugimi partnerji, kot so Agencija za razvoj občine Solun S.A (MDAT), Regionalna razvojna agencija PLOIGOS s Krete in Agencija za javno korist občine Livadeia KEDHL. Druge regionalne in občinske oblasti organizirajo mestne delovne skupine o vključevanju za izmenjavo najboljših praks in izkušenj. Sveti za vključevanje migrantov (MIC) prispevajo k projektu HELIOS s povezovanjem z begunci in spodbujanjem projektnih dejavnosti.

Hišna agencija Lucca – usklajevanje ponudbe in povpraševanja na stanovanjskem trgu – Italija

Izvajalec/-ci: Fondazione Casa Lucca (konzorcij občin province Lucca, organizacij tretjega sektorja ter agencije najemnikov in lastnikov nepremičnin)

Projekt Agenzia Casa sta leta 1998 ustanovili občini Lucca in Capannori na pobudo regije Toskana. Danes vključuje občine Lucca, Capannori, Porcari in Massarosa. Upravlja in financira ga konzorcij Fondazione Casa Lucca, ki so ga leta 2007 ustanovili isti subjekti.

Cilj projekta Agenzia Casa je ponuditi stanovanjske podporne storitve državljanom tretjih držav, tudi tistim, ki zapustijo sprejemne objekte, in italijanskim družinam, ki se soočajo s stanovanjskimi težavami, z usklajevanjem ponudbe in povpraševanja na zasebnem trgu.

Dejavnosti vključujejo:

- storitve posredovanja pri iskanju nastanitve in sklepanju najemnih pogodb;
- neposredne najemne intervencije;
- upravljanje jamstvenega sklada za podporo upravičencem in zagotavljanje trajnosti stanovanjskih projektov;
- usposabljanja o stanovanjskih pravilih in vzdrževanju za vzpostavitev zaupanja med lastniki in bodočimi najemniki;
- svetovalne storitve, ki jih upravljajo partnerji agencije, katere usmerjajo upravičence do stanovanjskih podpornih storitev, ki so na voljo na območju, v sodelovanju s socialnimi službami in organizacijami tretjega sektorja;
- gradnja in upravljanje nepremičninskih sredstev, namenjenih zagotavljanju kratkoročne ali srednjeročne nastanitve (socialna stanovanja,časne nastanitve in projekti skupnega bivanja);
- projekti stanovanjske vključenosti in oživljanja mest na območjih izseljevanja.

Vse vključene občine in organizacije tretjega sektorja so del upravnega vodstva Fondazione Casa Lucca, ki usklajuje in spremlja dejavnosti.

Vključene občine financirajo jamstveni sklad, ki krije stroške sklepanja pogodbe in registracije, in sklad za upravljanje, ki krije stroške osebja. Sindikati vključno z nacionalnim sindikatom lastnikov in najemnikov so prav tako del mreže projekta in poleg svetovanja zagotavljajo nadzor splošnega upravljanja najemnih pogodb.

Dodatna stanovanjska pomoč za upravičence do mednarodne zaščite – Slovenija

Izvajalec/-ci: Urad vlade za oskrbo in integracijo migrantov (UOIM) in nevladne organizacije, izbrane na javnem natečaju.

UOIM želi podpreti upravičence do mednarodne zaščite pri iskanju primerne in cenovno dostopne nastanitve po izstopu iz sprejemnih objektov. V ta namen ima UOIM brezplačno na voljo dve integracijski hiši in druge nastanitve. Mlajši imetniki mednarodne zaščite, ki se še šolajo, imajo dostop do študentskih domov pod enakimi pogoji kot slovenski državljani.

UOIM usklajuje vse dejavnosti v zvezi z nastanitvijo. Svetovalci za vključevanje vsakemu upravičencu zagotovijo podporo pri iskanju nastanitve s pomočjo tolmača. UOIM je odgovoren tudi za posredovanje informacij o postopku iskanja nastanitve s pomočjo partnerskih nevladnih organizacij. Tako imajo imetniki mednarodne zaščite dostop do različnih vrst nastanitve glede na svoje potrebe.

Iskanje novega bivališča (A New House) v občini Cluj-Napoca – Romunija

Izvajalec/-ci: Direktorat za socialno in zdravstveno pomoč, občina Cluj-Napoca

A New House (Novo bivališče) je pobuda občine Cluj-Napoca. Njen namen je zagotoviti materialno in zdravstveno pomoč ranljivim družinam in posameznikom ne glede na njihovo državo izvora, veroizpoved, starost ali spol. Storitve vključujejo mesečno finančno podporo, prehrano v socialni restavraciji občine, usmerjanje in zaposlitveno svetovanje, pomoč pri vpisu migrantskih otrok v šolo, psihološko svetovanje, finančno podporo za najemnino in dodelitev socialnih bivališč.

Direktorat za socialno in zdravstveno pomoč je potrebo po obravnavanju državljanov tretjih držav kot upravičenih do prejemanja podpore opredelil v prvem projektu vključevanja, financiranem v okviru nacionalnega programa AMIF v letih 2016–2017. Projekt je bil izveden v partnerstvu z Ligo za obrambo človekovih pravic občine Cluj-Napoca in organizacijo IOM. Vključeval je neposredno sodelovanje državljanov tretjih držav, ki živijo v Romuniji, da so opredelili njihove specifične potrebe.

Direktorat za socialno in zdravstveno pomoč je odgovoren za oceno ekonomskega in zdravstvenega položaja vsake družine ali osebe, ki zaprosi za podporo. Če družine oziroma osebe izpolnjujejo pogoje za upravičenost, direktorat pripravi načrt intervencije. Običajno gre za podporo pri dostopu do mesečne finančne podpore za kritje stroškov najema stanovanja, socialnih bivališč, zdravstvenih storitev, izobraževalnih storitev in srečanj s potencialnimi delodajalci.

2. Podpiranje skupnih nastanitvenih rešitev

2 © FOX/pexels.com

Positivne pobude v državah Includ-EU kažejo, da so skupne stanovanjske rešitve uspešne pri zadovoljevanju **takojšnjih stanovanjskih potreb**, spodbujanju **socialnega vključevanja** v lokalno skupnost in vzpostavljanju dolgoročne **stanovanjske avtonomije**.

Sodelovalne stanovanjske rešitve segajo od skupnih stanovanj za mlade do solidarnostnih stavb, ki skrbijo za različne kategorije prebivalcev s stanovanjsko ali socialno šibkostjo. Te pobude pomagajo prebivalcem **znižati življenjske stroške** in ustvariti **močnejše medsebojne vezi** (glejte razdelek 3). Skupna stanovanja obravnavajo tudi potrebe **lokalne skupnosti**, pri čemer pokažejo, da je vključevanje državljanov tretjih držav koristno za vse vpletene.

Kot nov model sobivanja v mestnih in zunajmestnih okoljih se je rešitev skupnih stanovanj izkazala za **prenosljivo** med državami in lokalnimi konteksti, pri čemer se na

stanovanjske težave odziva s spodbujanjem odnosov bližine in **solidarnosti** med generacijami in kulturami ter z **medsebojno podporo** in udeležbo v dejavnostih socializacije.

Kratek pregled dobrih praks

Hiša tete Gessi v Torinu: celovit odziv na lokalne stanovanjske potrebe – Italija

Izvajalec/-ci: Izvajalec/-ci: Fondazione Compagnia di San Paolo, skupaj z občino Torino in več organizacijami tretjega sektorja

Tako imenovana Stavba solidarnosti, ki se nahaja v Torinu na ulici Gessi, znana tudi kot hiša tete Gessi, je pobuda, ki jo je leta 2008 oblikovala občina Torino v sodelovanju s salezijansko mladinsko zvezo in s finančno podporo fundacije Fondazione Compagnia di San Paolo.

Hišo tete Gessi sestavlja 30 stanovanj, od tega je 18 stanovanj namenjenih starejšim v javnih stanovanjskih hišah, 8 stanovanj namenjenih ranljivim osebam, ki jih je prijavila občinska socialna služba (staršem samohranilcem, samskim ženskam in mladim, ki jim grozi socialna izključenost), 4 stanovanja pa so namenjena »rejniškim družinam«, ki podpirajo druge stanovalce. Začasni stanovalci bivajo v stanovanjih do 18 mesecev. Državljeni tretjih držav so tako začasni upravičenci kot tudi rejniške družine.

Hiša tete Gessi vključuje center socialnih služb Torina, ki je odprt za sosese, in dnevni center za starejše, katerega dejavnosti se upravljajo s pomočjo najemnikov.

Projekt je namenjen spodbujanju modela sobivanja, ki temelji na medgeneracijski in medkulturni solidarnosti ter medsebojni pomoči. Cilj Stavbe solidarnosti je spodbujanje avtonomije začasnih stanovalcev in razvoj dolgotrajnih solidarnostnih mrež med stanovalci. V ta namen projekt vključuje participativno načrtovanje in vodenje dejavnosti, ki vključuje najemnike.

Hiša tete Gessi je služila kot model za podobne projekte v Torinu, v Piemontu in v Liguriji. Projekt je tudi pomemben primer javno-zasebnega partnerstva, pri čemer sta k projektu prispevala tako občina kot tudi Fondazione Compagnia di San Paolo.

Mestna občina Torino je lastnica stavbe in nadzoruje tako njeno upravljanje kot tudi izbiro novih najemnikov. Salezijanska mladinska agencija vodi projekt in skupaj s svojo mrežo nudi prilagojeno podporo upravičencem, organizira dejavnosti za sosese, usposablja rejniške družine in skrbi za vse finančne vidike. Fondazione di Compagnia di San Paolo prispeva finančno pomoč in deli svoje strokovno znanje pri lažšanju dostopa do stanovanj.

Stanovalci hiše tete Gessi imajo ključno vlogo pri uspehu projekta. Stavba solidarnosti uživa tudi podporo nevladnih organizacij in zasebnih subjektov, kot je zavod za zaposlovanje Adecco, ki skrbi za vključevanje najemnikov na trg dela.

Parmski Tandem – vzpostavitev stanovanjske avtonomije mladih – Italija

Izvajalec/-ci: CIAC in občina Parma

Tandem je projekt skupnega bivanja in socialnega mreženja, ustanovljen leta 2016. Namenjen je Italijanom in upravičencem do mednarodne zaščite, starim od 18 do 29 let. Pobuda ponuja medkulturno izkušnjo v kombinaciji s strokovnim usposabljanjem in dejavnostmi aktivnega državljanstva.

Tandem se izvaja v dveh stanovanjih v središču mesta Parma, ki ju je posodilo zasebno oziroma versko združenje. Najemniki plačujejo znižano najemnino in se udeležijo 20-urnega tečaja usposabljanja, ki ga ponuja CIAC, na katerem svoje veščine ponudijo projektu in drugim lokalnim pobudam za socialno vključevanje.

Izkušnja skupnega bivanja traja od 9 do 12 mesecev in ustvarja »mikro skupnosti« mladih znotraj vsake stanovanjske enote. Projekt najemnike poziva tudi k aktivnemu vključevanju v življenje lokalne skupnosti z ozaveščevalnimi akcijami in prostovoljnimi dejavnostmi. Te dejavnosti spodbuja CIAC Onlus v sodelovanju s Forumom solidarnosti, lokalnim Medkulturnim centrom, Univerzo v Parmi, Mrežo šol za mir in organizacijo Movimento dei Focolari. Tandemski najemniki po usposabljanju z delavci CIAC organizirajo dejavnosti za lokalno skupnost: sosedske storitve, dejavnosti za starejše (npr. nakupovanje od doma), gledališke delavnice, zabavne predstave za otroke in tečaje italijanščine.

Tandem predstavlja primer medsebojne podpore, ki ima skupnostni pristop k socialnemu vključevanju. Z omogočanjem socialnih mrež in neformalne podpore krepi socialno kohezijo in medkulturni dialog. Prostovoljne dejavnosti, ki jih izvajajo sostanovalci, imajo dvojni učinek na ravni skupnosti: podpirajo najbolj ranljive ljudi, ki živijo na območju, kjer se stanovanja nahajajo, in spodbujajo razvoj in utrjevanje socialnih mrež (razdelek 3).

Pobuda, ki sprejema pristop več deležnikov, se osredotoča tudi na opolnomočenje beguncev v občutljivem trenutku njihove integracijske poti (tj. zapuščanje sprejemnega sistema) in zagotavljanje trajnosti njihove stanovanjske vključenosti s krepitvijo njihovih socialnih mrež.

Dejavnosti izvaja občina Parma skupaj s CIAC, ki upravlja in spremlja izkušnje sobivanja, zagotavlja tečaje usposabljanja in nudi dodatno podporo prek drugih tekočih pobud. Ključno vlogo imajo tudi sostanovalci, ki so pozvani, da aktivno sodelujejo v življenju skupnosti.

Kot del sprejemnega sistema SIPROIMI je Tandem del mehanizma za usklajevanje in spremljanje, ki sta ga vzpostavila centralna služba SIPROIMI in nacionalno združenje italijanskih občin (ANCI).

3. Razvoj nastanitvenih mrež, ki temeljijo na zaupanju

Diskriminacija in **nenaklonjenost** s strani najemodajalcev ostajata precejšnji oviri za stanovanjsko avtonomijo državljanov tretjih držav, vendar lahko izgradnja podpornih mrež, ki temeljijo na zaupanju, predstavlja rešitev za takojšnje in dolgoročneje stanovanjske potrebe.

Osebnih mrež, ki temeljijo na zaupanju, oblikovane s skupnimi stanovanjskimi rešitvami (glejte razdelek 2) ali s ciljno usmerjenimi pobudami, **zmanjšujejo zaznane razlike** med državljani tretjih držav in drugimi prebivalci, **olajšajo** zagotavljanje materialnih jamstev in **krepijo** pozitivne učinke materialne stanovanjske podpore.

Dejansko so projekti, ki se odzivajo na takojšnje stanovanjske potrebe in hkrati spodbujajo razvoj na zaupanju temelječih medosebnih mrež, še posebej uspešni zaradi treh razlogov: odzivajo se na kratkoročne stanovanjske potrebe, spodbujajo

udeležbo in občutek pripadnosti državljanov tretjih držav v njihovih novih lokalnih skupnostih ter povečujejo možnosti za avtonomno **iskanje prihodnje nastanitve** z uporabo osebnih podpornih mrež.

3 © Tasiana SYRIKOVA/pexels.com

Kratek pregled dobrih praks

Xarxa d'Hospitalitat – mreža gostoljubnosti v Barceloni – Španija

Izvajalec/-ci: Fundació Migra Studium

Xarxa d'Hospitalitat (Mreža gostoljubnosti) je pobuda fundacije Migra Studium in Jezuitske službe za migrante v Barceloni.

Mreža migrantom zagotovi nastanitev do 9 mesecev s »prijateljem« ali spremljevalno osebo. Cilj mreže je ustvariti povezave med migranti, rejniškimi domovi in prijatelji ter spodbujati individualno avtonomijo.

V letu 2019 se je v mrežo vključilo več kot 50 rejniških domov, 39 rejniških domov pa je bilo vzpostavljenih – od tega 6 za mladoletnike. Od ustanovitve projekta se je mreži pridružilo 63 družin in skupnosti, ki nudijo zatočišče in gostoljubje 65 ljudem.

Kot odgovor na naraščajočo potrebo po stanovanjih med izrednimi razmerami zaradi pandemije COVID-19 se je mreža razširila z ustanovitvijo skupnosti Arrupe (skupnost gostoljubnosti), ki se nahaja v občini Sant Cugat del Vallès (provinca Barcelona) v prostorih Družbe Jezusove. Tam bo skupaj živelo največ 10 ljudi, spremljali pa jih bodo ekipa Migra Studium in prostovoljci. V prihodnosti si mreža prizadeva povečati število družin, ki so pripravljene sprejeti migrante.

Obetavno povezovanje (Kansrijke Koppeling) – uspešna preselitev na Nizozemskem

Izvajalec/-ci: Centralna agencija za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (COA)

Na Nizozemskem je migrantom po prejemu azila dovoljeno preseliti se iz azilnega sprejemnega centra v vnaprej določeno bivališče v državi. Do leta 2017 so bili migranti naključno razporejeni v sprejemne občine glede na razpoložljivost stanovanj. Kansrijke Koppeling (obetavno povezovanje) je prizadevanje agencije COA za prepoznavanje občin in vrst nastanitve pred preselitvijo, ki najbolj ustrezajo posameznim profilom.

Pobuda temelji na predpostavki, da so migranti v boljšem položaju za hitrejše vključevanje, če prebivajo na geografskih lokacijah, ki ustrezajo njihovim poklicnim ambicijam, zdravstvenim potrebam, družinskim potrebam ter mrežnim in izobraževalnim potrebam. Pri izbiri ustrezne občine za preselitev se močno upoštevajo poklicne ambicije, da se optimizira potencial migrantov za vključevanje na trg dela.

Pred preselitvijo osebje COA zbere profile migrantov s pogovorom o njihovem ozadju. Ti podatki se prenesejo v spletno bazo podatkov, ki vsaki občini dodeli kvote. Ko se pojavi primerna rešitev, osebje COA in sprejemna občina izmenjata informacije, da se pripravita na preselitev, informacije pa vključujejo tudi identifikacijo ustrezne nastanitve in zagotavljanje podpore pri dostopu do trga dela.

4. Oživljanje mest

4 © Lisa SUMMER/pexels.com

V velikih mestnih središčih so primerna stanovanja pogosto cenovno nedosegljiva ali pa niso na voljo, saj turizem in vse večje povpraševanje prebivalcev, ki lahko ponudijo več jamstev kot prihajajoči državljani tretjih držav, pritiskajo na nepremičninski trg. Zunaj glavnih mest so druga območja podvržena upadanju prebivalstva in imajo vse večji delež neizkoriščenih in propadajočih nepremičnin

Majhne občine imajo velik potencial za socialno vključevanje. Ne ponujajo le zapuščenih, praznih ali premalo izkoriščenih nepremičnin, ampak tudi lažji dostop do cenovno ugodnih stanovanj in zaposlitvenih možnosti. Na splošno je v majhnih občinah tudi lažje vzpostaviti socialne mreže, ki povečujejo možnosti vključevanja. Kljub temu pa stanovanjske priložnosti na podeželskih območjih, kjer prebivalstvo upada, prinašajo lastne izzive. Težave, kot so oddaljenost, težji dostop do storitev in zaposlitvenih

možnosti ter tveganje izolacije, nakazujejo, da zasledovanje dvojnega cilja oživljanja mest in stanovanjske vključenosti zahteva spremljajoče blažilne ukrepe.

Spodnja dobra praksa nakazuje, da je po vzpostavitvi teh blažilnih ukrepov spodbujanje dostopa državljanov tretjih držav do stanovanj s projekti oživljanja mest vsestransko koristna rešitev, ki oživi lokalne skupnosti, prepreči koncentracijo v velikih metropolitanskih območjih in ustvari priložnosti za gradnjo novega življenja. Z drugimi besedami, to kaže, kako je mogoče zagotoviti, da državljani tretjih držav najdejo ustrezno nastanitev, hkrati pa ustvariti kaskadne koristi za gospodarstvo in družbeno življenje lokalne skupnosti.

Kratek pregled dobrih praks

Sprejem v majhnih občinah in prestolnicah držav – Španija

Izvajalec/-ci: Ministrstvo za delo, socialne zadeve in družine (DTASF) katalonske vlade, Consell Comarcal (okrožni svet), lokalni gospodarski akterji, nevladne organizacije

S tem programom se begunci, ki prispejo v velika mesta, prerazporedijo po vsej regiji v sodelovanju z odborom Generalitat de Catalunya (odbor za sprejem beguncev in mentorjev mentorskega programa), mestnimi sveti, okrožnimi sveti, službo za javne nastanitve Katalonije ([SOC](#)), družbenimi organizacijami za sprejem beguncev in sosedskimi organizacijami.

Cilj programa je izboljšati dostop beguncev do stanovanjskega trga in trga dela z izogibanjem koncentraciji v velikih metropolitanskih območjih in oživljanjem vasi, kjer upada prebivalstvo. Ko se

identificira zainteresirana družina, program zagotovi, da preselitev upošteva poklicni profil in izobrazbene potrebe družinskih članov. Prek Mize za sprejem beguncev, na primer v regiji Terra Alta, se ponudbe za delo in prošnje za stanovanja posredujejo gostiteljskim organizacijam, ki nudijo podporo zainteresiranim družinam. V postopku preselitve sodelujejo tudi okrožni svet, župani in Generalitat de Catalunya (odbor za sprejem in mentorje).

Projekt spodbuja in ocenjuje odbor za sprejem beguncev Generalitat de Catalunya, in sicer v različnih regijah Katalonije, zlasti v regijah Terra Alta, Les Garrigues, Pallars Sobirà, Pallars Jussà, La Segarra in Ripollès.

5. specifičnih potreb

Če želimo odpraviti ovire pri dostopu državljanov tretjih držav do stanovanj, moramo uporabiti pristop, ki obravnava splošne težave **celotnega lokalnega prebivalstva** (npr. pomanjkanje stanovanj, cenovno nedostopnost, negotovost zaposlitve), pa tudi posebna vprašanja vključevanja (npr. dostop do trga dela, dostop do storitev in jezikovno usposabljanje).

Kljub pomembnosti tega **celostnega pristopa** se lahko državljanji tretjih držav s **posebnimi potrebami** soočajo z dodatnimi težavami pri zagotavljanju ustrezne nastanitve. To na primer velja za državljane tretjih držav s posebnimi zdravstvenimi potrebami, ki težko samostojno krijejo stanovanjske stroške. Za otroke migrante brez spremstva je pomembno, da ne zagotovimo le ustreznih življenjskih pogojev, ampak tudi prilagojene storitve za zaščito in osebni razvoj vključno s psihološko in pravno pomočjo ter dostop do izobraževanja.

V teh primerih mora zagotavljanje ustrezne nastanitve vključevati ciljno usmerjene rešitve za opolnomočenje, ki spodbujajo dobro počutje posameznika.

5 © Ketut Subiyanto/pexels.com

Kratek pregled dobrih praks

Zavetišče za vključevanje in oskrbo Murcia – Španija

Izvajalec/-ci: Murcia Acoge

Zavetišče za vključevanje in oskrbo okrevajočih migrantov je bilo ustanovljeno leta 2001 na pobudo vlade Murcie. Vlada se je pozneje odločila, da program prenese na nevladni organizaciji Murcia Acoge in Caritas, pri čemer je prva postopoma prevzela vodilno vlogo.

Objekti projekta ponujajo stanovanja in zdravstveno varstvo odraslim migrantom in migrantkam, ki trpijo zaradi začasne bolezni in si ne morejo privoščiti plačila najemnine ali stroškov stanovanja. Upravičenci prav tako nimajo družinskih članov ali zanesljivih socialnih mrež v regiji Murcia. Pomembno je, da se storitve izvajajo ne glede na pravni status.

Ciljni upravičenci so predvsem delavci migranti, lahko pa do programa dostopajo tudi drugi profili migrantov (nedelavci). V regiji Murcia je precej sezonskih delavcev iz vzhodne Evrope in Afrike, od katerih jih veliko trpi zaradi začasnih bolezni ali nesreč pri delu, tako da potrebujejo daljši bolniški dopust. V okviru projekta imajo dostop do zdravstvene oskrbe tudi nosečnice.

Migrante običajno v prostore projekta napotijo socialne službe ali lokalni zdravstveni domovi. Za upravičenost do programa morajo migranti izpolnjevati nekatere minimalne zahteve (biti morajo brez finančnih sredstev, brezdomci ali živeti v neustreznih stanovanjskih pogojih in/ali v pomanjkanju socialnih mrež, imeti minimalno avtonomijo za opravljanje osnovnih domačih dejavnosti). Osebe nevladnih organizacij izvaja redne jutranje obiske, pri čemer zagotovi hrano in vzdrževalne storitve. Osebe nevladne organizacije si prizadeva tudi za izboljšanje vključevanja v špansko družbo. Bivanje v ustanovi je sprva omejeno na tri mesece, vendar se lahko podaljša do popolnega okrevanja.

Specifični cilji programa so:

- prilagoditi domove potrebam migrantov, ki potrebujejo specifično zdravstveno oskrbo;
- zahtevati podporo in sodelovanje sorodnikov migrantov ali socialnih mrež;
- zagotoviti brezplačno nastanitev in hrano migrantom, ki nimajo sredstev in okrevajo;
- zagotoviti celovito in individualno pozornost vsakemu upravičencu;
- zagotoviti zdravstveno in/ali psihološko oskrbo ter obveščati migrante o njihovem zdravstvenem stanju, da lahko aktivno sodelujejo pri svojem okrevanju;
- izvajati usposabljanja in učne delavnice za lažje socialno vključevanje;
- spodbujati sobivanje;
- ohraniti stik s stanovalci po koncu njihovega bivanja, da se jim po potrebi zagotovi podpora;
- spodbujati projekt s prizadevanjem za sodelovanje in udeležbo večjega števila prostovoljcev.

Med pandemijo je bil Murcia Acoge eden redkih stanovanjskih programov, ki je ostal aktiven. Zaradi tega je prejel posebno priznanje regionalne vlade Murcie.

Za vodenje programa je odgovorna organizacija Murcia Acoge Regionalna vlada Murcie je donatorica programa. Vlada tudi zelo tesno sodeluje z organizacijo Murcia Acoge prek socialnih služb.

Program se ocenjuje na podlagi rednih poročil in dnevnega spremljanja ekipe Murcia Acoge. Izvaja se tudi letno ocenjevanje, ki se osredotoča predvsem na profile, bolezni in potrebe migrantov.

Zavetišča za migrantske otroke brez spremstva – Grčija

Izvajalec/-ci: Mednarodna organizacija za migracije (IOM)

Trenutno v Grčiji živi 4176 migrantskih otrok brez spremstva, za njihovo nastanitev pa si prizadeva 62 zavetišč s skupno 1637 mesti. Približno 2844 migrantskih otrok brez spremstva prebiva v dolgotrajni nastanitvi, torej tudi v zavetiščih in delno samostojnih stanovanjih, ali v začasni nastanitvi, kot so varna območja in hoteli. Približno 1004 migrantskih otrok brez spremstva živi v neformalnih ali negotovih stanovanjskih razmerah (nezakonito naseljevanje, brezdomstvo ali pogoste selitve med različnimi vrstami nastanitve) (EKKA, 2020).

Pomanjkanje ustreznih nastanitev za migrantske otroke brez spremstva v Grčiji je privedlo do vzpostavitve dodatnih specializiranih zavetišč, hkrati pa se je zagotovilo delovanje obstoječih. Ta projekt vključuje 6 zavetišč za migrantske otroke brez spremstva v Grčiji s skupno kapaciteto do 131 mest. Zavetišča je do 31. decembra 2018 upravljal nevladna organizacija PRAKSIS, 1. januarja 2019 pa je upravljanje prevzela organizacija IOM.

Storitve, ki jih zagotavlja IOM, obravnavajo osnovne potrebe upravičencev z zagotavljanjem psihosocialne podpore, pravnega svetovanja in izobraževalnih dejavnosti. Poleg ustreznih bivalnih razmer ta projekt zagotavlja dobro počutje, zaščito in osebni razvoj otrok s prilagojenimi storitvami varstva, ki jih izvajajo specializirani strokovnjaki (npr. neposredna psihosocialna in pravna pomoč, izobraževalne dejavnosti), in katerih cilj je vključevanje otrok v lokalne skupnosti.

Zavetišča prejmejo migrantske otroke brez spremstva prek mehanizma namestitve, ki ga upravlja posebni sekretariat za zaščito mladoletnikov brez spremstva v tesnem sodelovanju z ustreznim regionalnim državnim tožilstvom za mladoletnike. Projekt se izvaja v regijah Atika, Solun in Patra.

Prispevek Includ-EU k stanovanjski vključenosti

Includ-EU bo vključeval izvajanje in ocenjevanje konkretnih pilotnih ukrepov na regionalni in lokalni ravni. V Italiji ANCI Toscana in IOM poskusno izvajata projekt za vlaganje v že obstoječe lokalne mreže in razvoj modela javno-zasebnega sodelovanja za stanovanjsko vključenost.

Glede na rezultate raziskave *Uneven opportunities. Immigrants and public residential housing in Tuscany* (Neenake možnosti. Priseljenci in javna stanovanja v Toskani), ki jo je naročil oddelek za socialno varstvo in stanovanjsko politiko regije Toskana, se je potreba po spodbujanju stanovanjske integracije v Toskani v zadnjih nekaj letih povečala. Prvotno so se priseljevale predvsem migrantke v povezavi z gospodinjskim delom, potrebnih pa je bilo malo ali nič stanovanj. Kasneje je združitev družin povzročila povečanje stabilnega priseljevanja in s tem povečanje stanovanjskih potreb.

Ista raziskava je tudi pokazala, da velika večina državljanov tretjih držav živi v najetih nepremičninah: 45 odstotkov v avtonomni nastanitvi, 20 odstotkov pa v sobivanju ali nastanitvi, ki jo zagotovi delodajalec. Kar zadeva javna stanovanja, je prisotnost državljanov tretjih držav v zadnjem desetletju naraščala. V Firencah je na primer narasla s 13,5 odstotka leta 2000 na 43 odstotkov leta 2010. Vendar se je izkazalo, da je dostop priseljencev do javnih stanovanj težji kot za Italijane in da so prisotne razlike po občinah.

Po finančni krizi leta 2008 se je že tako težek dohodkovni položaj državljanov tretjih držav poslabšal, kar je povečalo število negotovih stanovanjskih rešitev in primerov prisilnih izselitev. Poleg tega so bili primeri neustrezne ali prenatrpane nastanitve in sobivanja pogostejši med državljani tretjih držav kot med Italijani. Neformalni ali negotovi bivalni pogoji ostajajo precejšeni, a pogosto neviden pojav.

Pilotni projekt Includ-EU

Namen pilotnega projekta ANCI Toscana je oblikovati in zagotoviti model, ki ustreza začasnim stanovanjskim potrebam migrantov, ki niso upravičeni do sprejemnih storitev. Natančneje si bo pilotni projekt prizadeval:

- ustvariti stalno mrežo socialne podpore za pomoč migrantom pri iskanju novega doma;
- krepiti postopek vključevanja in osamosvojitve;
- ustvariti in utrditi lokalna javno-zasebna partnerstva na področju nujnih stanovanjskih razmer;
- opredeliti smernice za participativno načrtovanje in vodenje projektov za podporo prenosljivosti samega pilotnega projekta.

Pomembno je, da bo pilotni projekt temeljil na participativnem in eksperimentalnem pristopu. To pomeni, da bo državljanje tretjih držav vključil v tekoče skupne stanovanjske projekte, ki jih trenutno razvijajo javne in zasebne agencije v Toskani.

Prvi korak projekta je sestavljen iz razporejanja in analiziranja različnih teritorialnih odzivov na začasne stanovanjske potrebe državljanov tretjih držav ter iz izbire treh ozemelj za opazovanje udeležencev ali preizkušanje na terenu. Nato projekt opredeli družbene vire in ključne akterje, vključene v zagotavljanje konkretnih odzivov na terenu. Tretji korak se nanaša na vključevanje skupine migrantov v delavnice sooblikovanja skupaj s prebivalci lokalnih skupnosti. Cilj tega koraka bo oblikovanje skupnih rešitev. Zadnji del bo obravnaval izvajanje projekta, da bi pridobili ključna spoznanja za njegovo ponovitev.

Na splošno bodo pričakovani rezultati pilotnega projekta:

- zagotoviti, da imajo upravičenci glavno vlogo pri organizaciji in upravljanju svojega doma, da navežejo več stikov s stanovanjsko skupnostjo ter skupno upravljajo stanovanjske stroške;
- zagotoviti nova orodja in družbene vire za lokalne skupnosti, da se lahko odzovejo na stanovanjske potrebe državljanov tretjih držav;
- vključiti participativni pristop in sodelovalni stanovanjski model v postopek urbanega upravljanja;
- vključiti rezultate pilotnega projekta Includ-EU v regionalne politike sprejema, vključevanja in socialne kohezije.

Sklepi

Dostop do ustrezne nastanitve je za ljudi, ki živijo v EU, vedno večji izziv. Med njimi so državljani tretjih držav še posebej preobremenjeni s stanovanjskimi stroški in imajo težave z dostopom do trga nepremičnin zaradi vse večje cenovne nedostopnosti, diskriminacije in ovir pri dostopu do storitev. Ob upoštevanju tega in za ohranitev pravice do bivališča za vse, vključno z državljani tretjih držav, je pomembno uvesti ukrepe, ki spodbujajo stanovanjsko vključenost in zmanjšujejo neenakost na tem področju.

- ⇒ Ta pregled najboljših praks o dostopu do bivališča v državah Includ-EU nakazuje, da so naslednji ukrepi ključni za spoštovanje pravice do bivališča državljanov tretjih držav:
- ⇒ **Zagotavljanje celostne stanovanjske podpore:** da bi bili ukrepi na področju stanovanjske vključenosti učinkoviti in dolgotrajni, morajo vključevati materialno podporo (npr.časne ali dolgoročne nastanitve) in finančne ukrepe (npr. jamstvena sredstva). Slediti morajo tudi širšim ciljem socialnega vključevanja, tj. podpirati udeležbo v lokalnih mrežah ter dostop do trga dela, izobraževanja, zdravstvene oskrbe in drugih storitev.
- ⇒ **Vzpostavitev partnerstev na več ravneh:** primeri držav Includ-EU kažejo, da je za razvoj inovativnih stanovanjskih projektov ključnega pomena spodbujati sodelovanje nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti ter deležnikov.
- ⇒ **Sodelovanje z državljani tretjih držav:** za uspeh teh projektov je ključnega pomena tudi vključitev državljanov tretjih držav in lokalnih skupnosti v načrtovanje in izvajanje projektov. Kot kažejo dobre prakse, predstavljene v tem poročilu, je to mogoče doseči na različne načine, odvisno od vrste projekta in obstoječih pogojev. Oblike sodelovanja z državljani tretjih držav lahko segajo od projektov skupnega bivanja do sooblikovanja in načrtovanja.
- ⇒ **Sprejemanje daljnosežnih ukrepov za stanovanjsko vključenost,** ki koristijo večjim segmentom prebivalstva, kar se nanaša tudi na projekte oživljanja mest: stanovanjska vključenost državljanov tretjih držav lahko in bi morala koristiti celotni vključeni skupnosti. To lahko dosežemo na primer tako, da pri načrtovanju projektov stanovanjske vključenosti izhajamo iz potreb lokalne skupnosti ali da projekte odpremo tudi drugim prebivalcem, ki se soočajo s podobnimi stanovanjskimi težavami.
- ⇒ **Oblikovanje ciljno usmerjenih posegov:** prakse in politike stanovanjske vključenosti bi morale biti vključujoče in obravnavati potrebe specifičnih skupin državljanov tretjih držav, tudi otroke migrante brez spremstva, resno bolne osebe, sezonske delavce in žrtve nasilja na podlagi spola. V širšem smislu je pomembno upoštevati, da se vse večji delež prebivalstva EU sooča s stanovanjskimi težavami, vendar se državljani tretjih držav na primer zaradi jezikovnih ovir in diskriminacije soočajo s posebnimi in v nekaterih pogledih večjimi izzivi v primerjavi z drugimi skupinami prebivalcev. Zato je zelo pomembno zagotoviti, da ukrepi stanovanjske vključenosti ostanejo ciljno usmerjeni in specifični, hkrati pa koristijo širšemu segmentu prebivalstva.
- ⇒ **Sistematično zbiranje stanovanjskih podatkov za oblikovanje učinkovitejših politik, ki temeljijo na dokazih:** prav tako je ključno izvajati sistematično zbiranje podatkov o razvijajoči se dinamiki stanovanjskega trga, o dostopu državljanov tretjih držav do stanovanj in o lokalnih stanovanjskih potrebah. Razpoložljivost podatkov o dostopu državljanov tretjih držav do stanovanj bi izboljšala oblikovanje politik in zagotovila, da ukrepi na tem področju obravnavajo resnične potrebe in izzive.

- ⇒ **Uporaba celovitega pristopa** k stanovanjski in socialni vključenosti: stanovanjska in socialna politika sta globoko povezani. Oddaljenost podeželskih območij zahteva celovit pristop za zagotovitev dostopa do drugih storitev, vključno z zdravstvom in izobraževanjem. Stanovanjska vključenost v mestnem okolju zahteva spremljevalne ukrepe, ki omogočajo dostop do storitev in preprečujejo tveganja segregacije in izključenosti.

Bibliografija

- EKKA 2020. *Situation Update: Unaccompanied Children (UAC) in Greece, 15 December 2020* | [E.K.K.A. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ \(ekka.org.gr\)](#). Dostop 23. junija 2021.
- Eurostat 2020.a *Housing in Europe. Statistics Visualised*. Izdaja 2020, Bruselj.
- Eurostat 2020b. *Migrant Integration Statistics – Housing* | [Migrant integration statistics – housing – Statistics Explained \(europa.eu\)](#). Dostop 23. junija 2021.
- FEANTSA in Fondation Abbé Pierre 2018. *Third overview on housing exclusion in Europe, Brussels*.
- FEANTSA 2012. *On the way home? FEANTSA monitoring report on homelessness and homeless policies in Europe, Brussels*.
- Housing Europe 2021. *The State of Housing in Europe 2021*.
- Mednarodna organizacija za migracije (IOM) 2019. *Access to housing for International Protection Holders*. Raziskava izvedena v okviru projekta DG REFORM »Technical Support for the Implementation of the National Plan for the Integration of International Protection Holders in Italy«, IOM, Rim.
- ISTAT 2015. *Le Persone senza Dimora in Italia. Anno 2014*. Dostop 23. junija 2021.
- Kourachanis, N. 2015 Confronting homelessness in Greece during a time of crisis. *Social Cohesion and Development*, 10(2): 113–129.
- Κουραχάνης, Ν. 2017, Κοινωνικές Πολιτικές Στέγασης. Η Ελληνική Υπολειμματική Προσέγγιση, Αθήνα: Παπαζήση.
- OECD/Ευropska unija 2015, priseljenci in stanovanja, *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In*. OECD Publishing, Pariz/Ευropska unija, Bruselj.

Includ-EU

Stanovanjska vključenost

 The project is funded by the Asylum,
Migration and Integration Fund of
the European Union

 IOM
UN MIGRATION

 AER
Assembly of European Regions

 Generalitat de Catalunya
**Departament d'Igualtat
i Feminismes**

 GEMEENTE TILBURG

 REGION OF CRETE
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

 anci
toscana

www.includeu.eu @ f t

Αυτό το έργο χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME)
της Ευρωπαϊκής Ένωσης.